

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

สังคมเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตซึ่งมีความต้องการเช่นเดียวกับระบบทางชีวะทั้งหลาย เช่น ความคงอยู่ให้สืบต่อเนื่องตลอดเวลา ความเจริญเติบโต และต้องการพลัง นอกจากนี้สังคมยังต้องการความสามัคคีกลมเกลียว เมื่อสังคมมีความต้องการเช่นเดียวกับระบบชีวะเช่นนี้ สังคมก็ย่อมต้องมีความต้องการพื้นฐานหรือปัจจัยพื้นฐานเช่นเดียวกับปัจจัยสี่อันเป็นความต้องการของมนุษย์ ถ้าสังคมใดไม่ได้รับความต้องการพื้นฐานอย่างเพียงพอ สังคมนั้นจะประสบกับความหายนะหรือสลายตัวในที่สุด สังคมที่ประสบความวุ่นวายหรือวิกฤติส่วนมากแล้วไม่ได้บรรลุความต้องการพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเพียงพอทั้งสิ้น เมื่อสังคมมีความต้องการพื้นฐาน ดังนั้น สังคมจึงต้องสร้างกลไกหรือแสวงหาวิธีการต่างๆ เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ต่อไปได้โดยการสร้าง “สถาบันสังคม” (Social Institutions) ขึ้นมา แล้วมอบหน้าที่ให้แก่แต่ละสถาบัน แต่ละสถาบันจึงมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้สังคมถึงความต้องการพื้นฐานดังกล่าว¹

บรูม และ เซลซนิก (Broom and Selznick)² ได้กล่าวว่า สถาบันสังคม คือ แบบของกลุ่มหรือการปฏิบัติทางสังคม ส่วนแฟร์ไชลด์ (Fairchild)³ กล่าวว่า สถาบันสังคม หมายถึง ผลรวมของแบบแผนความสัมพันธ์ กระบวนการ และเครื่องมือที่ได้สร้างขึ้นมาจากความสนใจของสังคม สถาบันเฉพาะสถาบันใดสถาบันหนึ่ง ซึ่งอาจหมายรวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี จารีต กฎหมาย หน้าที่ รวมทั้งเครื่องมือที่เป็นลักษณะทางกายภาพ

¹ อารง สุทธศาสตร์, ปัญหาการเมืองส่วนภูมิภาคและชนกลุ่มน้อย (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528), หน้า 18.

² Broom Leonard, and Selznick Philip, Sociology (Newyork: Macmillan Publishing Co., 1971), pp. 68-69.

³ Fairchild, Henry Pratt. Dictionary of Sociology (Iotowa. N.Y.: Littefield, Adam & Co.,1977) p. 139.

สถาบันสังคมที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการปกครอง และสถาบันศาสนา เป็นต้น โดยแต่ละสถาบันมีหน้าที่ต่อสังคมในลักษณะต่างๆ กัน กล่าวคือ สถาบันครอบครัวมีหน้าที่ในการสร้างสมาชิกให้แก่สังคม ตลอดจนอบรมเลี้ยงดูบุคคลเหล่านั้นให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของสังคม แต่การที่บุคคลจะมีศักยภาพความรู้ความสามารถที่จะนำไปพัฒนาสังคมได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษา หากต่อมาเมื่อสังคมมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น การที่จะทำให้บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมอยู่อย่างปกติสุขได้นั้นจำเป็นต้องมีการจัดระเบียบทางสังคมขึ้น โดยการจัดตั้งสถาบันการปกครองเพื่อทำหน้าที่ดูแลและควบคุมให้สังคมดำรงอยู่ด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย จากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นเป็นเพียงตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า สถาบันสังคมมีหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการธำรงไว้ซึ่งความอยู่รอดของสังคม หากขาดสถาบันใดสถาบันหนึ่งแล้วย่อมจะส่งผลให้สังคมเกิดสภาวะไร้ระเบียบขึ้น⁴

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันศาสนาซึ่งเป็นสถาบันสังคมหลักที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำรงอยู่ของสังคม เพราะศาสนาเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่งและขาดเสียมิได้ต่อการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลและสังคม ความจำเป็นดังกล่าวพิจารณาได้จากบทบาทและหน้าที่ของศาสนา ซึ่งอำนวยความสะดวกให้สังคมสามารถดำรงอยู่ และปฏิบัติหน้าที่เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (จางง อคิวัฒนสิทธิ์, 2535: 26-32) ดังนั้น หากพิจารณาสถาบันศาสนาในเชิงโครงสร้างและหน้าที่อาจสรุปได้ว่า ศาสนาทำหน้าที่ที่สำคัญ ดังนี้⁵

1. หน้าที่ในการให้คำอธิบายต่างๆ ในสังคมมนุษย์ เพราะในทุกสังคมจะต้องมีคำถามว่า เพราะเหตุใดหรือทำไมถึงอย่างนั้น เช่น เมื่อมนุษย์เกิดมา มนุษย์จะต้องถามว่า ทำไมเราถึงเกิดมา เกิดมาอยู่ในสถานะทางสังคมอย่างไร ทำไมเราถึงจำต้องยอมรับสถานภาพที่เกิดขึ้นกับชีวิต เป็นต้น ซึ่งศาสนาจะทำหน้าที่ให้คำอธิบายในเรื่องเหล่านี้

⁴ สุทธิตรา สุภาพ, สังคมวิทยา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2540), 63-64.

⁵ อารง ตุทธาศาสตร์, “ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับสังคม,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของการเมืองไทย หน่วยที่ 1-7. (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2538), หน้า 373-375.

2. หน้าที่ให้การสนับสนุนสถาบันพื้นฐานของสังคม เช่น สถาบันทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้สถาบันเหล่านี้สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ทางสังคมมากที่สุด ดังนั้น ศาสนาจึงมักมีปรัชญาคำสอนที่วางแนวทางในอันที่จะเอื้อประโยชน์ให้แก่สมาชิกในสังคม ศาสนาเป็นสื่อในการอบรมให้รู้จักระเบียบสังคม บุคคลต้องรู้จักปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ โดยการยึดถือแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

3. หน้าที่ค้ำจุนเจกบุคคล ศาสนาจะทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการทางจิตใจแก่บุคคล หรือในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ที่ไม่สามารถที่จะหาเหตุผลที่เหมาะสม หรือเพียงพอมาอธิบายได้

4. หน้าที่ต่อสังคม ศาสนาจะทำหน้าที่ในการผนึกส่วนต่างๆ ของสังคมให้เป็นเอกภาพ เช่น ศาสนาทำให้ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และระบบความเชื่อต่างๆ ในสังคมสามารถรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันจะนำไปสู่บูรณาการภายในสังคม

กล่าวได้ว่า ศาสนาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อสังคม ซึ่งทำหน้าที่ในแง่ต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม (Function for society) ดังจะเห็นได้จากใจความในหนังสือ The Elementary Forms of Religious Life ของเคอร์ไลม์ (Emile Durkheim) ได้ชี้ให้เห็นว่า นอกจากจะใช้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ในการควบคุมทางสังคมแล้ว สถาบันศาสนาเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมและสร้างเสถียรภาพให้แก่สังคม ทั้งนี้เพราะสถาบันศาสนาได้มีการปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญต่อสังคม ซึ่งพอจะสรุปได้ 4 ประการคือ^๑

1. หน้าที่ในการเตรียมและจัดระเบียบวินัย (Disciplinary and preparation) ให้แก่สังคม หน้าที่นี้จะเป็นส่วนที่พิธีกรรมของศาสนาจะหัดให้บุคคลมีระเบียบวินัยด้วยตัวของตัวเอง และเตรียมคนเพื่อชีวิตในสังคม

2. หน้าที่ในการยึดเหนี่ยวหรือผนึกเข้ากับสังคม (Cohesive function) ศาสนาและพิธีกรรม จะทำหน้าที่ในอันที่จะสร้างความหมายของการที่มนุษย์จำต้องอยู่ร่วมกัน มีอารมณ์และความรู้สึกทำนองเดียวกัน ตลอดจนแสดงออกในแนวเดียวกันเป็นการสร้างพลังของการรวมกลุ่ม

^๑ วาสนา อรุณกิจ, พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของดาวโง่ง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 6-7.

3. ทำหน้าที่ในการผนวกและรื้อฟื้น (Revitalizing function) ศาสนาและชนบประเพณีต่างๆ จะทำหน้าที่สร้างศรัทธาความเชื่อมั่นในชนบธรรมเนียมประเพณีในอดีตให้คงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นกลุ่มสังคม

4. หน้าที่ในการสร้างความรู้สึกรักของคุณค่าและความสุขของการมีชีวิต (Euphoric function) พิธีกรรมทำให้เกิดความสุขในการมีชีวิตร่วมกัน ทั้งเป็นการลดความกดดัน หรือความเศร้าโศก ในจิตใจลง

จากหน้าที่ที่สำคัญของศาสนาทั้ง 4 ประการตามทัศนะของเคอร์ไคม์ จะเห็นได้ว่าหน้าที่ของศาสนานั้นก็เพื่อประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกในสังคม พิธีกรรมทางศาสนา ทำให้เกิดพลังในการสร้างความสมานฉันท์ อันเป็นที่มาของสำนึกร่วม (Collective Consciousness) ด้วยเหตุนี้ ศาสนาจึงเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมรักษากฎเกณฑ์ กติกา และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม อันจะนำมาซึ่งความเป็นปึกแผ่นของสังคม (Social Solidarity) และทำให้สังคมดำรงอยู่ต่อไปได้ (Continuity)⁷

นอกจากนี้ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) เป็นนักวิชาการอีกผู้หนึ่งที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพลของศาสนาที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ดังจะเห็นได้จากหนังสือ The Protestant Ethic and Spirit of Capitalism ซึ่งเป็นการศึกษาอิทธิพลของศาสนาคริสต์ที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลในสังคมระบบทุนนิยม ตามทัศนะของเวเบอร์เห็นว่า อุดมการณ์ทางความคิด (ideas) จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในสังคมไม่ว่าจะเป็นแนวความคิดทางศาสนา ค่านิยม หรือความเชื่อต่างๆ ล้วนเป็นตัวการที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลทั้งสิ้น เวเบอร์ได้ชี้ให้เห็นว่า คำสอนของศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ โดยเฉพาะตามแนวความคิดของลัทธิคาลวินที่เชื่อว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจจะต้องใช้วินัยที่เข้มแข็ง ความขยันขันแข็ง ความอดทนอดกลั้น และประหยัดคอดออมเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมขึ้นมา⁸

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

⁸ ภูทรงค์ ภูงาตบุตร, แนวความคิดและทฤษฎีทางสังคมวิทยาในยุคเริ่มต้น (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, 2528), หน้า 77-79.

ดังนั้น ในการศึกษาหน้าที่ของศาสนาที่มีต่อสังคม (Function of religion for society) นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าศาสนาอิสลามน่าจะเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนอย่างยิ่งที่จะสามารถสะท้อนให้เห็นบทบาทหน้าที่ของศาสนาที่มีต่อสังคม ดังเหตุผลต่อไปนี้⁹

1. ศาสนาอิสลามมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากศาสนาอื่นๆ ในหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ศาสนาอิสลามมีปรัชญาคำสอนที่มุ่งจะใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยมีบัญญัติและคำสอนที่มีความละเอียดชัดเจนครอบคลุมชีวิตความเป็นอยู่ของมุสลิมในทุกด้าน อาทิ ด้านครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ การปกครอง การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน ฯลฯ

2. ศาสนาอิสลามมีหลักการและบทบัญญัติที่มีความละเอียด ชัดเจน และเข้มงวด ซึ่งจะสังเกตได้จากการมีข้อกำหนดและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากมาย

3. ศาสนาอิสลามมีผู้นับถือที่เคร่งครัด ทั้งนี้เพราะการดำเนินชีวิตของมุสลิมโดยทั่วไป ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักการและบทบัญญัติในศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหมายความว่า พฤติกรรมการแสดงออกและโลกทัศน์ในชีวิตของมุสลิม เป็นผลสะท้อนมาจากปรัชญาความคิด และคำสอนของศาสนาอิสลามมากกว่าปรัชญาและคำสอนจากแหล่งอื่นๆ จนเป็นที่ทราบกันดีว่า ไม่มีประชาชาติใดในโลกนี้ที่จะยึดถือศาสนาเป็นแนวในการดำรงชีวิตมากกว่ามุสลิม

นอกจากมุสลิมจะต้องมีหน้าที่ในการปฏิบัติศาสนกิจและมีวิถีการดำเนินชีวิตเป็นไปตามครรลองของศาสนาแล้ว อิสลามยังกำหนดให้มุสลิมมีหน้าที่เป็นผู้แสวงหาปัจจัยในการยังชีพ จะเห็นจาก การบริโภคอาหารเป็นวัฒนธรรมประการหนึ่งที่ทำให้มุสลิมแตกต่างไปจากศาสนิกอื่น จนอาจกล่าวได้ว่า สิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้กลายเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญทางวัฒนธรรมประการหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสัมพันธ์ภาพและความเป็นปึกแผ่นของสังคมมุสลิมได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของนักวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์หลายท่าน อาทิ

⁹ อารง ตุทธาศาสน์, ปัญหาความขัดแย้งใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิทักษ์ประชา, 2519), หน้า 115-116.

แอน เมอร์คอตต์ (Amie Mercott) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “Sociology of Food and Eating” ว่า อาหารเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษยชาติอย่างลึกซึ้ง เพราะอาหารมิได้มีประโยชน์แต่เฉพาะในแง่ของโภชนาการเท่านั้น แต่อาหารยังมีความหมายในทางสังคมและวัฒนธรรม และความหมายของอาหารดังกล่าวก็จะแตกต่างกันไปตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ ศาสนาและความเชื่อยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในเรื่องการเลือกชนิดและประเภทของอาหาร การยอมรับอาหาร และนิสัยในการบริโภคอาหาร อาทิเช่น การมีข้อกำหนดในเรื่องประเภทของอาหารต้องห้าม (Taboo) ในสังคมต่างๆ เป็นต้น

อิกอร์ เดอร์ การ์นิน (Igor de Garine) กล่าวไว้ในบทความ “อาหารวัฒนธรรมและสังคม” ว่า อาหาร วัฒนธรรม และสังคมนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง เพราะโดยทั่วไปผู้คนในสังคมต่างๆ จะบริโภคอาหารตามแบบแผนซึ่งสังคมของตนกำหนด โดยวัฒนธรรมจะเป็นตัวบ่งชี้บอกให้รู้ว่า สิ่งใดบ้างที่กินได้ สิ่งใดบ้างที่ถูกกำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม และเมื่อเกิดความจำเป็นสิ่งต้องห้ามเหล่านี้จะเป็นเครื่องแสดงความแตกต่างจากสังคมอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น วัฒนธรรมการบริโภคอาหารของผู้คนในสังคมต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง ค่านิยม ความเชื่อ โลกทัศน์ ตลอดจนสภาพสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีส่วนในการกำหนด พฤติกรรมของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

ปัญหาการวิจัย

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาข้อกำหนดในการบริโภคอาหารของมุสลิม เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศาสนาอิสลามที่มีต่อสังคมมุสลิม โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะข้อกำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับการบริโภคอาหารของมุสลิม และเนื่องจากยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาวิจัยในหัวข้อนี้มาก่อน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาจะช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับการบริโภคอาหารของมุสลิม วิธีการดำเนินชีวิต ตลอดจนชี้ให้เห็นบทบาทหน้าที่ของสถาบันศาสนาที่มีต่อสังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความตระหนักในการที่จะส่งเสริมพัฒนาฟื้นฟูหน้าที่ของสถาบันศาสนาเพื่อประสานประโยชน์ของบุคคล สังคม และประเทศชาติ อันนำมาซึ่งความเป็นปึกแผ่นของสังคม และหวังว่าจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจศาสนาอิสลามที่มีลักษณะแตกต่างจากสถาบันศาสนาอื่นได้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

ตามเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ศาสนาอิสลามได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับในเรื่องการบริโภคอาหารอย่างไรบ้าง มีความเข้มงวด หรือยืดหยุ่นได้มากน้อยเพียงไร และดำรงอยู่บนหลักการอะไร
2. มุสลิมมีความผูกพันกับข้อกำหนดในเรื่องการบริโภคอาหารมากน้อยเพียงไร และขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอะไรบ้าง
3. ความเข้มงวดในเรื่องการบริโภคอาหารดังกล่าวมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต และสังคมมุสลิม ตลอดจนสังคมในวงกว้างอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเรื่องหน้าที่ของวัฒนธรรมอาหารอิสลามที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรมุสลิมจากชุมชนมัสยิดฮารูน จำนวน 70 คน โดยแบ่งประชากรที่จะศึกษาวิจัยได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้คือ

- (1) ผู้นำทางศาสนา
- (2) ผู้นำทั่วไปในชุมชน
- (3) ร้านขายอาหารมุสลิม
- (4) ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้บริโภคอาหารที่เป็นมุสลิม

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ที่ใช้เป็นสนามสำหรับวิจัยศึกษา โดยศึกษาเจาะลึกเฉพาะกรณีชุมชนมัสยิดฮารูน ซอยเจริญกรุง 36 ถนนเจริญกรุง เขตบางรัก กทม. ทั้งนี้เพราะชุมชนดังกล่าวนับเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในหลายประการด้วยกัน อาทิเช่น เป็นชุมชนมุสลิมเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาชยาวนานมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งมีมุสลิมจากหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น มุสลิมเชื้อสายเปอร์เซีย อินเดีย ปากีสถาน ฯลฯ และยังเป็นชุมชนมุสลิมที่ยังคงรักษานอกลักษณะทางวัฒนธรรม ความเชื่อ

ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ อย่างเคร่งครัดจนถึงปัจจุบัน โดยพื้นที่ชุมชนมัธยมศึกษาภูมิภาค
มีอาณาบริเวณทิศเหนือติดต่อกับซอยวัดม่วงแค ทิศใต้ติดต่อกับซอยโรงภาษีและสถานทูตฝรั่งเศส
ทิศตะวันออกติดต่อกับถนนเจริญกรุง และทิศตะวันตกติดต่อกับสถานีตำรวจดับเพลิงบางรัก

อนึ่ง แม้จะได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยว่าอยู่เฉพาะบริเวณชุมชนมัธยมศึกษา
แต่ในการศึกษาวิจัยอาจมีการกล่าวถึงอาหารหรือมุสลิมที่อยู่นอกเขตชุมชนมัธยมศึกษาด้วย
เพราะอาจมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน อีกประการหนึ่ง การแบ่งแยกหรือตัดพื้นที่ในการทำวิจัย
ทางมานุษยวิทยานั้นไม่สามารถกำหนดได้ตายตัว เพราะความสัมพันธ์ของคน ระบบ และสิ่งต่างๆ
ไม่สามารถกำหนดลงไปได้ตายตัว เช่น การตัดแบ่งพื้นที่ แต่การกำหนดพื้นที่ไว้ก็เพื่อใช้เป็นกรอบ
ในการศึกษาวิจัยมิให้มีเนื้อหาที่กว้างเกินไปเท่านั้น

2. เนื่องจากการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่กว้างและซับซ้อน ประกอบกับการ
มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและงบประมาณ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจำกัดขอบเขตศึกษาเฉพาะการบริโภคอาหาร
ของมุสลิมในชีวิตประจำวันทั่วไปเท่านั้น ไม่รวมถึงการบริโภคอาหารในพิธีกรรมวันสำคัญต่างๆ
และศึกษาโดยยึดหลักตามแนวของสำนักนิติศาสตร์ชาฟีอีห์ เท่านั้น จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย
ครั้งนี้ก็เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัฒนธรรมการบริโภคอาหารของมุสลิมว่ามีหลักการพื้นฐาน
ข้อกำหนดต่างๆ ตลอดจนสะท้อนให้เห็นวิถีการดำเนินชีวิต และสังคมมุสลิมหรือไม่อย่างไรบ้าง
โดยการศึกษาในเรื่องดังกล่าวนี้ยังทำให้สามารถเข้าใจความสัมพันธ์และบทบาทหน้าที่ของศาสนา
ที่มีต่อสังคมด้วย

อิสลามยอมให้ผู้รู้หรือนักปราชญ์ในทางศาสนา กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับการดำรงชีวิตของมุสลิม
ในกรณีที่ไม่มีปรากฏแนวทางในคัมภีร์อัล-กุรอานหรือหะดีษ เนื่องจากข้อปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังจาก
ท่านศาสดามูฮัมหมัดสิ้นไปแล้ว และเนื่องจากผู้รู้แต่ละคน แต่ละกลุ่มต่างก็มีแนวทางในการวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้น
หลักดังกล่าว เรียกว่า “นิติศาสตร์อิสลาม” (Jurisprudence) หรือ “ฟิคว์” หมายถึง แนวทางในการวินิจฉัยปัญหา
ซึ่งผู้รู้หรือปราชญ์แต่ละคนแต่ละกลุ่มต่างก็กำหนดฟิคว์ของตัวเอง ต่อมาช่วงศตวรรษที่ 1-3 แห่งฮิจเราะห์ศักราช
เห็นว่ายอมรับกันว่า แนวทางที่ดีที่สุดที่ถูกต้องที่สุดแบ่งเป็น 4 สำนัก ซึ่งสำนักหรือกลุ่มเหล่านี้ เรียกว่า “มัซฮับ” ได้แก่

1. ฮะนาฟี เป็นที่นิยมกันในหมู่มุสลิมในเอเชียตะวันตก ตุรกี อิรัก อิยิปต์ตอนล่าง ปากีสถาน และอินเดีย
2. ชาฟีอี เป็นที่นิยมกันในหมู่มุสลิมในอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และประเทศไทย
3. มาลิกี เป็นที่นิยมกันในหมู่มุสลิมในแอฟริกาตอนเหนือและตะวันตก สเปน รวมทั้งอิยิปต์ตอนบน
4. ฮัมบาลี เป็นที่นิยมกันในหมู่มุสลิมในอาระเบียตอนเหนือและตอนกลาง (ประเทศซาอุดีอาระเบีย)

ทั้งนี้ควรจะเข้าใจว่า โดยเนื้อแท้แล้วแนวคิดของทั้ง 4 กลุ่มยังยึดหลักศาสนาอย่างเคร่งครัดด้วยกันทั้งนั้น
จะแตกต่างกันก็เพียงรายละเอียดเท่านั้น ซึ่งถือว่าถูกต้องทั้งสิ้น มุสลิมจะยึดถืออันไหนก็ได้ แต่อย่านำมาปนกัน

3. สำหรับตัวแปรที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้ คือ

(1). ตัวแปรอิสระ

คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการบริโภคอาหารตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม

(2). ตัวแปรตาม

คือ วิธีการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิม

ผู้ศึกษาวิจัยคาดว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นภาพจำลอง (model) แบบแผนวัฒนธรรมการบริโภคอาหารที่เป็นปรากฏการณ์ทั่วไปของสังคมมุสลิมในส่วนต่างๆ ได้ ถึงแม้ว่าข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลเฉพาะของชุมชนไม่สามารถจะนำไปใช้กล่าวอ้างหรืออธิบายปรากฏการณ์ทั้งหมด แต่ก็อาจนำไปใช้เป็นแนวทางในการเปรียบเทียบและศึกษาค่าต่อไปได้ และในการศึกษาค้นคว้า ผู้ศึกษาตระหนักดีว่าการให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือการวิเคราะห์ข้อมูลที่ดี ตัวผู้ศึกษาเองนับเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้ข้อมูลเหล่านั้นมีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจะพยายามทำความเข้าใจกับแนวความคิดและโลกทัศน์ของผู้ถูกศึกษา และต้องมีความซื่อสัตย์ในการทำงาน เพื่อจะได้วิเคราะห์และตีความข้อมูลต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยคาดว่า การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะสามารถให้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ดังนี้

1. ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของศาสนาที่มีต่อสังคมมากขึ้น
2. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมอิสลามได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น อันจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม
3. ทำให้ได้ทราบถึงความเชื่อ ค่านิยม และแบบแผนในการดำเนินชีวิตของมุสลิมมากขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นข้อพิจารณาได้ประการหนึ่งในกระบวนการพัฒนา
4. เนื่องจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับในเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมยังมีจำนวนน้อย ดังนั้น ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นตัวกระตุ้นให้มีการศึกษาชุมชนมุสลิมอย่างกว้างขวางต่อไป

ผลการศึกษานี้อาจใช้เป็นแนวทางในการศึกษาสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในโอกาสต่อไป